

ESEJ O BORAVKU U ORLANDU

23. septembar, Pacific Beach, San Dijego

Hvatajući poslednje zrake kalifornijskog sunca, posmatrajući beskrajno plavetnilo Tihog okeana, shvatili smo da novo poglavlje Amerike upravo počinje...

Naša letnja avantura počela je pet meseci ranije odlaskom sa beogradskog aerodroma „Nikola Tesla“. Kao učesnici Work & travel programa, naoružani gitarama i dobrom voljom, proveli smo tri meseca u Denveru (Kolorado), odakle smo se uputili ka zapadnoj obali SAD. San Francisko, Los Angeles, San Dijego, samo su neke od mnogobrojnih destinacija koje smo imali prilike da posetimo. Mnogobrojne slike, poznate samo preko filmova ili fotografija, postajale su stvarnost. Preleteti Atlantik, šetati Bulevarom slavnih, surfovati na talasima Tihog okeana i još mnogo toga...

Ali ako ste mislili da je to vrhunac, varate se. Iako je teško nadmašiti to iskustvo i izazvati još dublje emocije – moguće je!

Naše putovanje se nastavilo u novom pravcu. Pustolovna mladalačka avantura ustupila je mesto stručnom usavršavanju i odvela nas sa zapadne na istočnu obalu SAD. Jedan san je počeo da se ostvaruje. Vrhunac našeg putovanja upravo je počinjao. Ono o čemu mnogi sanjaju, o čemu se često ni u najludjim snovima ne usudjuju razmišljati nama je počelo da se događa. Put nas je odveo tamo gde svaki student medicine želi da dospe, da ima mogućnost uvida u jedan novi, za nas nepoznati sistem rada i načina razmišljanja. Jednomesečna studentska praksa u Child Neurology Center of Orlando, stipendirana od strane dr Jasne Kojić, koju smo sa nestrpljenjem i zebnjom iščekivali, konačno je počela.

Emocije koje nas prate se smenjuju. Radost i ponos što smo ove godine upravo mi novi stipendisti dr Kojić, što predstavljamo naš univerzitet, strah od predstojećeg, radoznalost i nestrpljenje u isčekivanju novog i nepoznatog, ali istovremeno i strahopoštovanje od istog tog novog i nepoznatog, strah da li ćemo uspeti da opravdamo ukazano poverenje, ali i jednostavno sreća što nam se sve to dešava. Misli se roje, stižu jedna drugu, a avion sleće u Orlando. Na aerodromu nas je dočekaio doktorkin suprug Zoran, mašinski inženjer po struci, doktorkina podrška i oslonac od rane mladosti, koji brine o svakom nemedicinskom aspektu Klinike. Prvi pogled u iskrene oči i susret sa otvorenim srcima dobrodošlice uzeo nam je prve strepnje, a veći deo našeg straha nestaje već nakon prvog susreta sa porodicom koja nam je narednih mesec dana pružila novi dom. Dr Jasna Kojić, njen suprug Zoran, ćerka Sandra i sin Nenad ispunili su nezaboravnih mesec dana u Orlando, toplom porodičnom atmosferom, prihvatajući nas kao članove njihove porodice, čineći da se osećamo prijatno i spokojno u svakom trenutku.

Verujem da ste već primetili da pišemo u množini. Ko smo to mi? Mi smo Sandro Kalember i Filip Katanić, dugogodišnji prijatelji i apsolventi Medicinskog fakulteta u Novom Sadu. Iz velike ljubavi prema neurologiji smo, sa tračkom nade i optimizma, ne usudjujući se da poverujemo u mogućnost pozitivnog ishoda, konkurisali za stipendiju „dr Jasne Kojić“ koja se već četvrtu godinu dodeljuje studentima pete i šeste godine medicine Novosadskog Univerziteta i sada se već možemo nazvati njenim „četvrtim dobitnicima“.

Nedugo nakon dostavljanja dokumentacije, javljeno nam je da smo ušli u uži izbor i razgovor sa dr Kojić bio je zakazan. Činjenica da će jedan da produži svoj boravak u Americi, dok će drugi u tom trenutku da se uputi kući izazvao je pomešana osećanja u nama, ali osećaj koji je preovladao bila je ogromna čast koja nam je ukazana. Sam razgovor protekao je u izuzetno prijatnoj atmosferi. U polusatnom razgovoru pokušali smo predstaviti naš dosadašnji rad, naša očekivanja, motive, ali i nas kao ličnosti. Nedugo nakon prvog razgovora, doktorka je zakazala još jedan. Zamolila nas je da prisustvujemo zajedno i san je postao java. 2018. godina je godina kada su dvojica studenata odabrana i obojici je pružena prilika da se nadju na tlu Amerike i uče od najboljih, a dr Kojić to svakako jeste.

Uporna, istrajna i radna. Porodična, topla i srdačna. Žena sa impozantnom medicinskom biografijom koja je temelje svog ogramnog znanja izgradila upravo na našem Fakultetu odabrala nas je za ovogodišnje stipendiste i omogućila nam da provedemo mesec dana na Klinici za dečiju neurologiju u Orlando, na klinici koja je doktorkina privatna praksa, kruna njenog višegodišnjeg rada i truda, gde završava mnoštvo komplikovanih slučajeva američke neurologije.

24. septembra počelo je nestvarnih mesec dana, a svaki trenutak bio je maksimalno isplaniran i ispunjen.

Radni dan počinjao je u 7h ujutru, vožnjom kroz mirne i bajkovite predele Orlanda, u opuštenoj atmosferi i razgovorima praćenim muzikom. Prvi pacijenti dolaze u kliniku po zakazanim terminima od 8h. Inicijalnu iscrpnu anamnezu i pregled obavlja jedna od četiri *nurse practitioners*, koje su opskrbljene znanjem i veštinama na kojima bi im mnogi doktori pozavideli. Prvi pacijent kojeg smo imali priliku da vidimo bila je devojčica sa farmakorezistentnom epilepsijom koja je došla na kontrolni pregled, koji je više podsećao na futuristični

film. Uredjaj oblika reketa, prislonjen parasternalno, povezuje se sa subkutano implantiranim Vagus nerve stimulatorom koji registruje srčanu frekvencu, prepoznaje inicijalne simptome samog napada i aktivira nervus vagus. Mogućnost čuvanja podataka, omogućava nam da dobijemo sigurne i pouzdane informacije o karakteristikama samog napada i pomoću njih podesimo uredjaj na odgovarajuće parametre, individualno prema svakom pacijentu.

Genetska istraživanja, bez kojih se pedijatrijska neurologija u SAD ne može ni zamisliti, omogućava pravovremeno dijagnostikovanje, a samim tim i blagovremeno pokretanje adekvatnih terapijskih postupaka. To je potvrdio i slučaj devojčice sa SMA tip 1. Dok bi u većini slučajeva terapijske mogućnosti bile vrlo skromne, u ovom slučaju ona je uključena u kliničku studiju ispitivanja novog leka što je mladim roditeljima dalo tračak nade. Nesvakidašnji slučajevi bili su brojni: Cornelia de Lange syndrome, Fragile X syndrome, Kabuki syndrome, Tay-Sachs-Syndrom, Encephalitis acuta, Tourettov syndrome, Lennox Gastaut syndrome i mnogi drugi. Data nam je mogućnost da se i u praksi susretnemo sa mnogobrojnim fusnotiranim sindromima sa kojima definitivno ne bismo imali prilike da se susretnemo u bliskoj budućnosti.

Od roditelja čija su deca višegodišnji pacijenti dr Kojić često smo imali prilike da čujemo da imamo sreću da učimo od najbolje. Način na koji pacijenti posmatraju doktoru, vreme koje doktorica posvećuje svakom pacijentu produkuje definitivno obostranu korist. Sa jedne strane nalaze se svakako pacijenti koji dobijaju najbolji mogući stručni i ljudski tretman, a sa druge strane jeste doktorčina satisfakcija da je ona ta koja je uspela da pomogne pacijentu, da reši ili pak olakša njegov zdravstveni problem shodno mogućnostima koje pruža savremena medicina.

Naš boravak na klinici omogućio nam je pre svega da odškrinemo vrata američkog sistema zdravstva, steknemo uvid u njegov način funkcionisanja i mogućnosti koje on može da pruži ili uskratiti. Svakom pacijentu ukazuje se maksimalna pažnja i izuzetno poštovanje. Susreli smo se sa retkim dijagnozama, novim dijagnostičkim metodama, terapijskim postupcima i drugačijim sistemom vrednosti.

Medicinska praksa jeste uključivala dosta vremena provedenog na klinici, ali ipak kada dodje taj jeans-day (petak), kada se radi samo prepodnevni deo radnog vremena, oseti se nadolazeći vikend. Naša želja za medicinskim znanjem bila je jednaka sa željom za upoznavanjem ili bolje rečeno upotpunjavanjem onoga što smo iskusili u Americi. Svaki trenutak van klinike bio je ispunjen aktivnostima. Naš prvi vikend smo proveli na vikendici porodice

Kojić. Na nekih sat vremena vožnje od Orlando, na ostrvu Longboat Key na samom Meksičkom zalivu, nalazi se objekat koji ostavlja bez daha. Ručak u kubanskom restoranu, na tanjiru sabljarka uz mohito sa šećernom trskom ostaće definitivno upamćen kao pravi doživljaj. Naš drugi vikend protekao je u još egzotičnijem stilu. Miami, South beach, na svega 300 milja od

božanstvene Kube. Naime, kao rođendanski poklon, dr Kojić nam je omogućila da posetimo ovaj predivni grad i upoznamo duh i kulturu istočne obale nadomak Kube gde se imaginarno približava javi. Treći vikend, izabrali smo da ponovo posetimo “vikendicu”, jer jednostavno, jedan vikend proveden na njoj zaista nije dovoljan. Probatih mohito napravljen od strane bartenderske ruke dr Kojić i opušatati se u djakuziju, na mesecini, dok u pozadini odzvanjaju stihovi Julia Iglesiasa, jednostavno puni zalihe serotonina i doživljaj

približava savršenstvu. Već sledeći dan okruženi smo plavetnilom Meksičkog zaliva gde se snaga za nove radne pobeđe jako brzo dopuni.

Imali smo priliku i da se oprobamo u pucanju u obližnjoj streljani. Učeći od dvojice vrhunskih strelaca, što Zoran i Nenad svakako jesu, mirna ruka i hladna glava stavljeni su na test. Ali ono što je usledilo nakon toga je svakako vredno pominjanja. Izvorni meksički restoran sa autentičnom hranom i muzikom, uz hladan crni Dos Equis svakako će ostati upamćen u gustatornim kvržicama.

Vodjeni teniskim duhom porodice Kojić, na pedalj od Bollettieri teniske akademije, puni entuzijazma, sa možda ne toliko puno veštine, okušali smo se u dublu protiv teniskog dvojca Nenada i Zorana na obližnjim teniskim terenima. Sa gorkim ukusom moramo vam priznati da smo izgubili, stoga smo odlučili da je bolje da se držimo gitara, što smo i radili svaki put kada bi nam se ukazala prilika. Svirao se flamenko, rok, klasika, ali naravno nije izostala ni narodna muzika i vojvodjanske balade.

Na jednom okupljanju kod porodice Kojić kome je prisustvovala naša dijaspora imali smo priliku da upoznamo i neke naše ljude u Americi i čujemo kako oni žive. Svako nosi jednu priču, sebi poseban razlog zašto i kako je došao u Ameriku, ali definitivno im je jedno zajedničko, da su uspeali da pronadju dom daleko od svoje matične zemlje, da su uspešni u onome što rade i da su, što je najbitnije, srećni.

Izlazak sa Nenadom do Orlando Downtown-a takodje ostaje upamćen. Čak je i nas, neljubitelje američkog hip hopa, floridska publika naterala da se dobro zabavimo. Kada je bio u pitanju šoping, uvek smo se mogli obratiti Sandri. Ona je bila ta koja je znala najbolja mesta i imala adekvatne sugestije pomažući nam da odaberemo prave stvari uz kritički i istančan ukus potencijalne modne kreatorke.

Nestvarnih mesec dana približilo se kraju. Kao što vidite dosadi nije bilo mesta, ali sva dešavanja i sve utiske nemoguće je obuhvatiti ovim esejem i zato se obraćamo vama, budućim stipendistima. Usudite se, konkurišite, pokušajte, postanite jedan od sledećih stipendista i dopunite ga vašim iskustvom i vidjenjem.

Ovim esejem pre svega želimo da vas podstaknemo na razmišljanje, da vas motivišemo i predočimo vam deo onoga šta ova stipendija može da znači u vašem profesionalnom životu, šta može da vam donese, na koji način može da vas obogati i proširi vam vidike da biste bili svesni za čega se trudite, učite i za čega se izgradjujete. Pomoći će vam da sagledate mogućnosti profesionalnog napretka i razvoja, omogućava vam da upoznate jedan novi organizacioni sistem, nove načine rada, dijagnostičke metode, metodologiju pristupa kao i implementaciju stečenog znanja u naše uslove života i rada.

Na kraju bismo želeli da se zahvalimo svima bez kojih ovo putovanje ne bi bilo moguće.

Zahvaljujemo se pre svega dr Kojić i njenoj porodici što nam je ukazala čast i 2018. godine nama ukazala poverenje, na njenom nesebičnom angažovanju, izdvojenom vremenu, velikom srcu i toplom prijemu. Čast je bila ne samo učiti od Vas nego i provoditi vreme uz Vas i Vašu porodicu koja je zadržala svu lepotu, ljubav i povezanost porodica sa naših prostora.

Veliku zahvalnost dugujemo i našem mentoru dr Aleksandru Kopitoviću koji je u nama probudio ljubav prema neurologiji, proširio naše znanje iz ove oblasti i poslednjih godina nas vodio i usmeravao. Vaš trud, Vaš rad i Vaši saveti pomogli su nam u savladavanju mnogih prepreka. Privilegija je biti Vaš učenik.

Zahvaljujemo se i prof. dr Svetlani Simić koja nam je prethodnih godina nesebično pružala punu podršku, osoblju klinike na srdačnom prijemu i saradnji tokom našeg boravka, Novosadskom Univerzitetu, dekanu i svakom profesoru našeg Univerziteta jer je svaki jednim delićem doprineo da upotpunimo naša znanja. Zahvaljujemo se i svim prijateljima na podršci i podstreku, a na poslednjem, ali ništa manje važnom mestu i našim roditeljima, babama i dedama i celokupnoj porodici za svu ljubav i podršku bez koje danas ne bi bili tu gde jesmo.

Draga dr Kojić zahvaljujući Vama imali smo priliku videti i upoznati dva sveta, uporediti dva stila života i iskusiti različite načine rada. Imali smo priliku učiti od Vas i steći uspomene koje ćemo nositi sa sobom kroz život. Shvatili smo da i daleko od kuće možeš da osetiš toplinu doma, da stekneš nova poznanstva, stvoriš novu budućnost i da se osećaš srećno, zadovoljno i ispunjeno.

I zato svim studentima želimo da poručimo. Otvorite dušu i um za nove stvari i dozvolite da vam se one dogode. Krećite se odlučno u pravcu svojih snova i ne zaboravite najvažnije – da je za sve to potreban ogroman rad i trud jer ništa ne dolazi slučajno.

Daljine danas i nisu tako daleke, jer živimo u svetu koji nam omogućava da smo blizu iako smo daleko, a granice ćemo pronaći samo ako ih budemo prelazili.

“If your dreams don't scare you, they're not big enough”

Sandro Kalember i Filip Katanić - četvrti dobitnici stipendije „Dr Jasna Kojić“